

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE NOT ALARAK DİNLEME ETKİNLİĞİNİN YAZMA BECERİSİNE ETKİSİ¹

EFFECT OF LISTENING ACTIVITIES BY NOTE-TAKING ON WRITING SKILLS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Namık Kemal ŞAHBAZ²

Büşra ÇEVİK³

Başvuru Tarihi: 06.06. 2018 Yayına Kabul Tarihi: 19.07. 2018 DOI: 10.21764/maeuefd.431367

Özet: Bu araştırmanın amacı yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde A2 ve B1 düzeyinde uygulanan not alarak dinleme etkinliklerinin yazma becerisinin üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını tespit etmektir. Çalışma, klasik deney düzenindedir. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel bir çalışmadır. 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde ön test aşamasında A2, son test aşamasında B1 düzeyinde Türkçe hazırlık eğitimi alan 14 öğrenci deney grubunu, 13 öğrenci ise kontrol grubunu oluşturmaktadır. Deney sürecinde 4 hafta boyunca not alarak dinleme çalışmaları yapılmıştır. Ön test ve son test uygulamalarında, her iki gruba çeşitli yazma konuları verilmiştir. Yazma becerilerini ölçmek için alan yazımından yararlanarak ve uzman görüşü olarak bir ölçek geliştirilmiştir. Ön test ve son test değerlendirilirken, puanlayıcı güvenilirliğini sağlamak için iki farklı puanlayıcının ortalamaları alınmıştır. Bu uygulamalar sonucunda not alarak dinleme etkinliğinin yazma becerisi üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde A2 ve B1 düzeyinde uygulanan not alarak dinleme etkinliklerinin yazma becerisi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır.

Abstract: The aim of this research is to determine whether there is a significant effect of listening activities by note taking at A2 and B1 levels on writing skills in teaching Turkish as a foreign language. This research has a classic experimental setting. It is an experimental study with pretest and posttest groups. In 2016-2017 academic year, in Mersin University Turkish Teaching Research and Application Center, the control group consists of 14 students and the experimental group consists of 13 students, all of whom were at A2 level during the pretest and B1 level during the posttest. During the experiment process, listening activities by note-taking were carried out for 4 weeks. In the applications of pretest and posttest, both groups were given various writing topics. A scale to measure the writing skills was developed through literature review and receiving expert opinion. When the pretest and posttest are evaluated, the average of two different raters is taken to provide rater reliability. As a result, it was examined whether the listening activities by note-taking had a significant effect on writing skill and, in the teaching of Turkish as a foreign language, it was revealed that listening activities by note-taking at A2 and B1 level has a significant effect on writing skills.

Anahtar Sözcükler: *Türkçe eğitimi, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, not alarak dinleme, yazma*

Keywords: *Turkish education, Teaching Turkish as a foreign language, listening by note-taking, writing*

¹ Bu çalışma, 17-19 Mayıs 2017 tarihlerinde düzenlenen “1. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni (UYTOP 2017)”de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Mersin/Türkiye, nksahbaz@mersin.edu.tr, +90 533 739 28 33 ORCID NO: <https://orcid.org/0000-0003-2462-3002>

³ Öğr. Gör., Mersin Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Mersin/Türkiye, busra_cevik@hotmail.com, +90 506 430 41 23

Giriş

Son yıllarda Türkçenin eğitimi ve öğretimi kapsamında “yabancı dil olarak Türkçe öğretimi”, yeni araştırma ve uygulamalara kapı aralamaktadır. Alanda, bu yönüyle farklı yaklaşım, yöntem ve tekniklerin ağırlık kazanmasının yanı sıra beceri odaklı çalışmalara duyulan ihtiyaç, her geçen gün artmaktadır. Çünkü dil öğretimi bir bakıma beceri öğretimidir ve becerilerin bütünlüğünden beslenmektedir. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde beceri odaklı çalışmaların etkililiği araştırmaya değerdir. Ancak ana dili eğitiminde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de dinleme becerisinin ihmal edildiği gözlenmektedir. Bunun yanı sıra dil becerilerinin bir arada öğretilme ilkesine yönelik çalışmalar da çok azdır. Sözel dinleme ve yazma becerilerinin bir aradalığı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ele alınması gereken bir konudur. Bu noktada önce dinleme eğitimini ayrıntılandırmak gerekir.

Yabancı dil öğretiminin tarihsel gelişim süreci incelendiğinde, çoğunlukla dil bilgisi çeviri yönteminin kullanıldığı ve okuma becerisinin ön planda olduğu görülmektedir. Oysa çağdaş dil öğretim yöntemlerine bakıldığında, bu anlayışın değişerek dil öğretiminde iletişimin merkeze alındığı söylenebilir. Dinleme eğitimi de bu iletişim kanalının önemli becerilerinden biridir. Doğan’a (2007, 40) göre sosyal hayatta sağlıklı ve düzenli ilişkilerin temelinde dinleme becerisi yatar. Bu da gerek sosyal hayatta gerek dil öğretiminde dinleme becerisinin önemini ortaya koyar. “Eylem ve iletişim odaklı yabancı dil eğitiminde, dilin kurallarından çok kullanımı ve dil becerilerinin sosyal bağlamı ön plandadır. İletişimsel ve sosyal yaşamda, en yoğun kullanılan dil becerilerinden biri de dinlemedir” (Çekici, 2017: 97). Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi önem kazanmaktadır.

Diğer tüm becerilerde olduğu gibi dinleme becerisinin edinim ve öğretim sürecinde de bir aşamalılık söz konusudur. Aşağıda modern yaklaşımlarda dinleme uygulamalarının aşamaları aktarılmıştır (Field, 2010: 17 akt. İnce ve Boztilki, 2016: 164):

Tablo 1
Modern Yaklaşımlarda Dinleme Uygulamalarının Aşamaları

Dinleme Öncesi	Dinleme Esnası		Dinleme Sonrası
	Yaygın Dinleme	Yoğun Dinleme	İsteğe Bağlı
- Bağlam oluşturma	- Bağlam ve konuşmacının tutumu üzerine sorunlar	- Önceden hazırlanmış pekiştirilmiş (yoğun) dinleme çalışması ve verilen cevapların kontrolü	- Parçadaki dilin işlevine ilişkin etkinlikler
- Dinleme için güdülenme oluşturma			- Bağlama dayalı olarak sözcüklerin anlamını buldurmak
- Sadece kritik sözcüklerin öğretimini içeren etkinlikler			- Öğrencilere dinletilen metnin verilerek kontrollerinin sağlanması

Tabloda görülen aşamalar her ne kadar genel çerçeveyi çizmiş olsa da süreç içerisinde tercih edilen yöntem ve teknikler uygulamalara farklılık katmıştır. Bu bağlamda dinleme, kendi içinde türlere ayrılmıştır.

Alan yazını incelendiğinde amaca, hazırlığa, bağlama ve süreçteki etkinliklere göre dinlemenin türlere ayrıldığı görülmektedir. Yıldız vd. (2010), dinleme türlerini beş başlıkta ele almıştır: seçici, katılımlı, etkili, eleştirel ve empatik dinleme. Doğan (2012) da, dinleme türlerini beşe ayırmıştır: ayırt edici, estetik, etkili, eleştirel ve empatik dinleme. Özbay (2014) ise dinleme türlerini sekize ayırmıştır: katılımlı, katılımsız, not alarak, kendini konuşanın yerine koyarak (empati kurma), grup halinde, yaratıcı, seçici ve eleştirel dinleme/izleme. Alan yazınında farklı türler ön plana çıksa da not alarak dinleme, dinleme ve yazma becerisinin birleştiği önemli bir dinleme türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özbay'a (2014: 72) göre, not alarak dinlemede öğrencilerden dinleme/izleme amaçlarına göre not almaları, not alırken ana fikre, önemli ifadelere dikkat etmeleri istenir. Not alarak dinlemede amaç, dinlenenlerin/izlenenlerin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktır. Ceran (2015: 208), not alarak dinleme türüne ilişkin aşağıdaki bilgileri vermektedir:

Not almak dinlenen bilgilerin kalıcılığını sağlamada önemli bir yöntem olmakla birlikte ihtiyaca yönelik doğru notları almak zor bir iştir. Dolayısıyla seri bir konuşmanın içinden istenilen ve gerekli bilgileri not alabilmek düzenli ve sistemli bir eğitimle mümkündür. Öğrencilerin özellikle

derslerde öğretmenlerinin verdiği bilgi yelpazesinden neyi ne kadar not alacaklarını bilmeleri onların akademik başarılarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu anlamda not alarak dinlemenin boyutları ve farklı tekniklerle not almanın da öğretilmesi gerekir. Klasik not alma tekniklerinin yanı sıra zihinde haritalama, kavram haritası, Cornell tekniği ve benzeri yollarla öğrencilerin dinlediklerini not alma becerileri desteklenmelidir(Ceran, 2015: 208).

Görüldüğü gibi not alarak dinleme, öğrencinin dinleme amacını belirlemesiyle doğrudan ilgilidir. Bu bakımdan not alarak dinleme, dinleme öncesinde başlayan; dinleme sürecinde etkinleşen; dikkat, dinleme ve yazma becerilerini buluşturan bir dinleme türüdür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de not alarak dinleme becerisinden yararlanılabilir. Bu dinleme türünün kullanılması hem dinleme hem de yazma becerisinin geliştirilmesinde işe koşulabilir. Bu bağlamda dinleme ve yazma ilişkisini ele almak gerekir.

“Dört temel dil becerisinden birisi olan dinleme becerisi, kişinin yazma becerisinin gelişmesi için gerekli olan en önemli beceridir. Dinleme becerisi gelişmemiş bir kişinin yazma becerisinin de tam olarak gelişmesini beklemek gerçek dışı olacaktır. Çünkü dinleme becerisi yetersiz olan bir kişinin anlama becerisi eksik demektir. Anlama becerisi eksik olan birinin de anlatma becerisi tam gelişmemiştir” (Özbay, 2009: 63).“Dinlemeyle beraber not alma, öğrencinin kendi başına kazanabileceği etkinlik türü olarak görülmektedir. Not tutma sadece yazma olarak düşünülmemelidir. Bireyin dinlediğini analiz edip yorumlaması sonucunda, kendi cümleleriyle düşüncelerini yazıya aktarması olarak değerlendirilmelidir. Not alınan dinlemelerin hatırlanma olasılığı yüksektir” (Emiroğlu ve Pınar, 2013: 779). Görüldüğü gibi not alarak dinleme, hem anlama hem de anlatma becerilerini barındıran bir dinleme türüdür ve bu türün yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkililiği merak konusudur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme ve yazma becerisinin konulaştırıldığı bu noktada, yabancı dil öğretiminin “anayasası” olarak nitelendirilen Diller İçin Avrupa Çerçeve Programı’na bakmak gerekmektedir.

Diller için Avrupa Çerçeve Programı’nda Not Alma

Diller için Avrupa Çerçeve Programı, yabancı dil eğitimi için önemli bir başvuru kaynağıdır. Gerek ders kitapları hazırlanırken gerekse ders programları oluşturulurken çerçeve program temel

alınmaktadır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de çerçeve programdan yararlanmak bir zorunluluktur.

Diller için Avrupa Çerçeve Programı (TELC, 2013)'da incelendiğinde not alma becerisi ile ilgili kazanım listesi şu şekildedir:

Tablo 2
Diller İçin Avrupa Çerçeve Programı 'nda Not Alma

Not Alma (Sunum ve seminerlerde vb.)	
C2	Dolaylı yoldan söylenen ve ima edilenlerin farkında olup hem bunlara ilişkin hem de konuşanın gerçekten söylediklerini not alabilir.
C1	Konferans türü bir üniversite dersinde, kendi alanından konular hakkında başkalarının da yararlanabileceği ayrıntılı notları, doğru ve aslına yakın olarak alabilir.
B2	Bilinen bir konu hakkında, anlaşılır şekilde yapılandırılmış konferans türü üniversite derslerinde, tek tük sözcüklere odaklandığı zaman bazı bilgileri kaçırma da, önemli bulduğu noktaları not alabilir.
B1	Kendi ilgi alanından konular hakkında anlaşılır ve iyi yapılandırılmış sunumlar söz konusu olduğunda, konferans türü üniversite derslerinde sonradan kullanmak amacıyla yeterli derecede doğru notlar alabilir. Karmaşık olmayan konferans türü üniversite derslerinde, konuya aşınaysa ve sunum basit, anlaşılır ve ölçünlü bir dille yapılıyorsa liste halinde ana noktaları içeren notlar alabilir.
A2	Tanımlayıcısı yoktur
A1	Tanımlayıcısı yoktur.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, not alma ve dolayısıyla not alarak dinleme, önemli bir beceridir. Kişinin temel yaşamsal dil becerilerini kapsayan A1 ve A2 düzeyinde not alarak dinlemeye yer verilmezken, ilerleyen aşamalarda akademik bir dinleme etkinliği olarak tasarlanmaktadır. Ancak, A2 düzeyinde de öğrenciyi not almaya hazırlamak yararlı olabilir. Derslerde, sunumlarda, konferanslarda not tutma; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geliştirilmesi beklenen eylemlerdir.

Diller İçin Avrupa Çerçeve Programı (TELC, 2013) incelendiğinde A2 düzeyindeki dinleme kazanımlarının genellikle günlük yaşam koşulları içinde gerçekleşen diyalogların anlaşılmasını kapsamaktadır. Aşağıdaki tabloda yer alan kazanımlar, bu görüşü örneklemektedir:

Tablo 3

A2 Düzeyinde Dinleme Becerisi Kazanımları

K.No	Dinleme Becerisine İlişkin Bazı Kazanımlar
1	İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir.
2	Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulmanı anlayabilir.
3	Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.
4	Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir.
5	Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.
6	Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir.
7	Yaya olarak ya da toplu ulaşım araçları ile bir yerden bir yere nasıl gidileceği hakkında basit açıklamaları anlayabilir.
8	Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır şekilde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.

Yukarıdaki kazanımlar incelendiğinde A2 düzeyinde dinleme becerisinde günlük yaşam koşulları ve somut gereksinimlerin gözetilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca “Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır şekilde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.” kazanımı, not olarak dinleme yöntemiyle doğrudan ilişkilidir. Dinleme becerisine koşut çerçeve programdaki yazma kazanımları değerlendirilmelidir.

Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Programı (TELC, 2013) incelendiğinde A2 düzeyindeki yazma kazanımlarının dinleme becerisine koşut olarak günlük yaşamla, somut olaylarla ve temel gereksinimlerle ilişkili olduğu saptanmıştır. Bununla beraber not alma becerisi de farklı kazanımlarla ifade edilmiştir.

Tablo 4

A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Kazanımları

K. No	Yazma Becerisine İlişkin Bazı Kazanımlar
1	Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışlagelmiş, basit durumlarda kendini ifade edebilir.
2	Geçmişi, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir.
3	“Ama”, “çünkü” ya da “ve” gibi bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve cümleleri yazabilir.
4	Birbiriyle bağlantılı cümleler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir.
5	Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir.
6	Ailesi, hayat şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit cümleleri yazabilir.
7	Teşekkür etmek ya da özür dilemek için çok basit özel bir mektup yazabilir.
8	Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir.
9	Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir.
10	Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.

Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Programı (TELC, 2013) incelendiğinde A2 düzeyinde öğrencilerin temel dilsel gereksinimlerini karşılayabilmeleri için not alarak dinlemenin yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretiminin süreçsel bir eğitim olduğu ve kazanımların aşamalılığı düşünülürse not alarak dinleme etkinliklerinin B1 düzeyinde de yararlı olacağını söylemek mümkündür.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde A2 ve B1 düzeyinde uygulanan not alarak dinleme etkinliklerinin yazma becerisinin üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını tespit etmektir.

Bu araştırma öncelikle dinleme ve yazma becerilerinin birbirinden kesin çizgilerle ayrılamayacağını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir payı olan dinleme ve yazma becerilerine ilişkin alanda yapılacak çalışmalara zemin hazırlayabilir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada veri toplamak için klasik deney düzeneğinden yararlanılmıştır. “Klasik deney düzeneği, birbiriyle tüm özellikleri açısından eşleştirdiğimiz ve denekleri gruplara seçkisiz olarak atadığımız bir deney ve denetim grubundan oluşur. Her iki grup da öntest ve sontest alır. Öntest veya son test ölçümlerinin ne olduğu ve nasıl alınacağı araştırmanın bağımlı değişkeninin nasıl ölçüldüğüne bağlıdır. Ölçek puanları da gözlem sonuçları da vs. olabilir. Ancak deney grubunda değişimleme yapılırken denetim grubunda yapılmaz. Eğer denetim grubunun öntest ve sontest puanları arasında fark çıkmaz ($\bar{O}_4 - \bar{O}_3 = 0$), deney grubunda çıkarsa ($\bar{O}_2 - \bar{O}_1 = 0$), bu fark araştırmacının yaptığı bağımsız değişken değişimlemesine yüklenir” (Erkuş, 2013: 96).

Araştırma Grubu

2016-2017 eğitim öğretim yılında Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde ön test aşamasında A2, son test aşamasında B1 düzeyinde Türkçe hazırlık eğitimi alan 14 öğrenci deney grubunu, 13 öğrenci ise kontrol grubunu oluşturmaktadır. Aşağıdaki tablolarda öğrencilere ait cinsiyet ve uyruk bilgileri verilmiştir.

Tablo 5
Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cinsiyet Bilgisi

	Kız öğrenci	Erkek öğrenci
Deney Grubu	5	9
Kontrol Grubu	6	7

Tablo 6
Deney Grubu Öğrencilerinin Uyruk Bilgileri

Irak	1
Filistin	1
Afganistan	3
Kongo	2
Burundi	1
Benin	1
Fas	1
Kazakistan	1
Gürcistan	1

Cibuti	1
Zimbabve	1

Tablo 7
Kontrol Grubu Öğrencilerinin Uyruk Bilgileri

Yemen	1
Afganistan	1
Tanzanya	1
Somali	2
Moritanya	1
Rusya	1
Sudan	1
Irak	1
Tayland	2
Vietnam	1
Uganda	1

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma grubunun aldığı Türkçe hazırlık eğitiminde Yunus Emre Enstitüsü tarafından yayımlanan *Yedi İklim Dil Öğretim Seti* kullanılmaktadır. Bu nedenle süreç içinde bu sette yer alan dinleme materyalleri kullanılmıştır. Çalışma süreçsel bir çalışma olduğu için öğrencilere ön test uygulaması A2 seviyesinde yapılmıştır. Sonrasında öğrencilerin B1 seviyesine kadar eğitimleri devam etmiş ve son test B1 düzeyinde yapılmıştır.

Yazma becerisini ölçmek amacıyla, ön test ve son test hazırlanırken Diller İçin Avrupa Çerçeve Programı'nda yer alan kazanımlar ölçüt alınmıştır. Ön test ve son test için uzman görüşlerine başvurulmuş ve testler bu görüşler doğrultusunda şekillendirilmiştir.

Ön test ve son test değerlendirilirken, puanlayıcı güvenilirliğini sağlamak için iki farklı puanlayıcının ortalamaları alınmıştır. Testleri değerlendirirken hem alanyazınında var olan ölçekler (Bkz. Ömür, 2009; MEB,2015) hem de Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Programı (TELC, 2013) incelenerek bir ölçek hazırlanmıştır. Verilerin analizi aşamasında ön test son test (t testi) kullanılmıştır.

İşlem

Ön test uygulamasında, her iki gruba "Kendinizi ve ailenizi tanıtan kısa bir yazı yazınız" başlıklı çalışma gerçekleştirilmiştir.

Ön test yapıldıktan sonra deney grubu öğrencileri ile 03.04.2017-28.04.2017 tarihleri arasında dört hafta boyunca not olarak dinleme etkinlikleri yapılmıştır. Öğrencilere süreç içinde on sekiz dinleme metni üzerinden yapılan uygulamada dört farklı öğretim görevlisi dersleri devam ettirmiştir. Kontrol grubu öğrencileri ise bu süreçte planlanan olağan programa göre eğitim almıştır. Süreç sonunda her iki gruba da son test uygulamasında Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Programı B1 seviye kazanımları bağlamında, "Aşağıdaki hikâyenin devamını yazınız. *Hava kararmıştı. Evde tek başıma idim ve karnım acıkmıştı. Yemek yapmaya karar verdim. Mutfağa doğru yöneldim. Mutfakta ağır bir koku vardı. Mutfağı havalandırmak için pencereyi açtım. Pencereyi açtığımda onu gördüm, gözlerini dikmiş bana bakıyordu.*" şeklinde bir öykü tamamlama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bu uygulamalar sonucunda not olarak dinleme etkinliğinin yazma becerisi üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgu

Yabancılara Türkçe öğretiminde not olarak dinleme etkinliğinin yazma becerisi üzerine etkisini incelemek üzere yapılan bu çalışmada, kontrol grubunda bulunan 13 öğrencinin ön test, son test puanları ve testler arasındaki farkı gösteren tablo aşağıda sunulmuştur:

Tablo8

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanları

Öğrenciler	Ön Test	Son Test	Fark
K1	50,5	78	27,50
K2	86,5	87	,50
K3	33	44,5	11,50
K4	61,5	70	8,50
K5	39	66	27,00
K6	74,5	85,5	11,00
K7	63	68,5	5,50
K8	54	67	13,00
K9	72,5	84,5	12,00
K10	42	67,5	25,50
K11	39	53,5	14,50
K12	85	81,5	-3,50
K13	89,5	70,5	-19,00
Ortalama	60,77	71,08	10,31

Tablo 8 incelendiğinde kontrol grubunun ön test ortalamasının 60,77; son test uygulamasının 71,08 çıktığı görülmektedir. Bu durum, A2 seviyesinden B1 seviyesine kadar yazma etkinliği gerçekleştiren öğrencilerin normal düzeyde gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Deney grubunda bulunan 14 öğrencinin ön test, son test ve testler arasındaki farkı gösteren Tablo 9 aşağıda sunulmuştur.

Tablo9

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanları

Öğrenciler	Ön Test	Son Test	Fark
D1	57	63,5	6,50
D2	68,5	96,5	28,00
D3	52,5	78,5	26,00
D4	65	84	19,00
D5	57,5	89	31,50
D6	50	88,5	38,50
D7	48	69,5	21,50
D8	67	99,5	32,50
D9	29	83,5	54,50
D10	13	91	78,00
D11	41,5	47,5	6,00
D12	63	96	33,00
D13	56	60,5	4,50
D14	54,5	66	11,50
Ortalama	51,61	79,54	27,93

Tablo 9 incelendiğinde kontrol grubunun ön test ortalamasının 51,61; son test uygulamasının 79,54 çıktığı görülür. Bu durum, A2 seviyesinden B1 seviyesine dek gerçekleştirilen yazma etkinliklerinin kontrol grubuna göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Ortalamalarına İlişkin Bulgu

Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test ortalamaları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Ortalamaları

Ölçek	Ortalama	N	S	t	SD	p
Kontrol Grubu Ön Test	60,7692	13	19,64	-2,874	12	,014
Kontrol Grubu Son Test	71,0769	13	12,50			

($p < 0,05$, $sd=12$, $t = -2,874$)

Tablo 10 incelendiğinde, kontrol grubunun ön test ve son test ortalama puanları arasında yaklaşık 11 puanlık bir fark vardır ve bu fark istatistiksel olarak da ($p < 0,05$, $sd=12$, $t = -2,874$) anlamlıdır.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Ortalamalarına İlişkin Bulgu

Tablo 11

Deney Grubundaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Ortalamaları

Ölçek	Ortalama	N	S	t	SD	p
Deney Grubu Ön Test	51,6071	14	15,29	-5.191	13	,000
Deney Grubu Son Test	79,5357	14	15,75			

Tablo 11 incelendiğinde, deney grubunun ön test ve son test ortalama puanları arasında yaklaşık 28 puanlık bir fark vardır ve bu fark istatistiksel olarak da ($p < 0,01$, $sd=13$, $t = -5,191$) anlamlıdır.

Kontrol ve Deney Grubu Ön Test ve Son Test Arasındaki Puan Farklarının Ortalamalarına İlişkin Bulgu

Kontrol ve deney grubu ön test ve son test arasındaki puan farklarının ortalamaları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12

Kontrol ve Deney Grubu Ön Test Son Test Arasındaki Puan Farklarının Ortalamaları

Ölçek	Ortalama	N	S	t	SD	p
Fark Kontrol	10,31	13	12,93	2,682	25	,013
Fark Deney	27,93	14	20,13			

Tablo 12 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının son test ve ön test puanlarının farkları için t-testi sonuçlarına göre de ($p < 0,05$, $sd=25$, $t=2,682$) aralarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan veri analizlerinden sonra öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu da not alarak dinleme etkinliğinin yazma becerisi üzerinde olumlu etkisi olduğu görüşünü desteklemiştir.

Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde B1 düzeyinde uygulanan not alarak dinleme etkinliklerinin yazma becerisi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu ortaya koyan bu çalışmada birkaç nokta ön plana çıkmıştır. Bu noktalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Hem kontrol hem de deney grubunun son test ortalaması, ön teste göre artmıştır.

Ancak deney grubundaki bu artış, kontrol grubuna oranla daha belirgindir. Kelimelerin doğru yazımı, kâğıt düzeni, noktalama işaretlerinin doğru kullanımı, yazılı anlatım kurgusu, gelişmiş sözcük dağarcığı gibi her iki ölçekte de ortak olan ölçütlerde deney grubunun daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu durum, not alarak dinlemenin özellikle yukarıda sayılan yazma alt becerileri için geliştirici olduğunu ortaya koymuştur.

Alanyazınında dinleme türlerinin dinlediğini anlamaya etkisini tespit etmeyi amaçlayan kimi çalışmalar mevcuttur (Bkz. Kocaadam, 2011; Bostancı ve Ceran, 2015; Ceran, 2015; Çekici, 2017; Çekici, 2018). Bu çalışma, dinlemenin yazma becerisi üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamasıyla alan yazınındaki diğer çalışmalardan farklılaşmakla beraber dinleme türünün anlamlı etkisini ortaya koymasıyla da diğer çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir.

Alanyazınında not alarak dinlemenin, dinleme becerisini geliştirdiğine yönelik çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmayla not alarak dinlemenin, dinleme dışındaki bir başka beceriyle etkileşimi ön plana çıkmıştır.

Çalışmanın bir diğer önemli sonucu, dinleme ve yazma arasındaki ilişkiyi nesnel temellere dayandırmasıdır. Bu bakımdan, bu çalışma yeni çalışmalara zemin hazırlayabilir.

Yukarıdaki sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler dile getirilebilir:

Yabancılar Türkçe öğretilirken hedef kitlenin kelimelerin doğru yazımı, kâğıt düzeni, noktalama işaretlerinin doğru kullanımı, yazılı anlatım kurgusu, gelişmiş sözcük dağarcığı gibi yazma becerilerini geliştirmek istendiğinde, not alarak dinleme etkinlikleri uygulanabilir.

Bu çalışmada not olarak dinleme etkinlikleri, B1 düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Diğer düzeylerde de bu dinleme türünün etkililiğini araştıran çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Bostancı, E. ve Ceran, D. (2015). Seçici dinleme yönteminin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 41 (8), 909-918.
- Ceran, D. (2015). Seçici dinleme ile not olarak dinleme yöntemlerinin altıncı sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine etkisi. *ZfWT*, 7 (1), 205-219.
- Çekici, Y. E. (2017). B1 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde seçici dinleme ile dinlediğini anlama. M. Ertan Gökmen, N. Tutaş ve S. Alan (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretimi araştırmaları* içinde (s. 95-100). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çekici, Y. E. (2018). B2 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde not olarak dinleme ile dinlediğini anlama. *Route Educational and Social Science Journal*, 5 (6), 34-39.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademe dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, Y. (2012). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer becerileri alanları ile ilişkisi. *Turkish Studies*, 8(4), 769-782.
- Erkuş, A. (2013). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci*. Ankara: Seçkin Kitabevi.
- İnce, B. ve Boztilki, G. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisi. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar-yöntemler-beceriler-uygulamalar* içinde (157-175). Ankara: Pegem Akademi.
- Kocaadam, D. (2011). *Not olarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ömür, S. (2009). *Dereceli puanlama anahtarıyla, genel izlenimle ve ikili karşılaştırmalar yöntemiyle yapılan değerlendirmelerin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Özbay, M. (2009). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2014). *Türkçe özel öğretim yöntemleri 2*. Ankara: Öncü Kitap.
- TELC (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. TELC: Frankfurt.

Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2010). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Extended Abstract

Purpose

When the language teaching methods have been analyzed from past to present, grammar and reading skill seem to be at the forefront. However, it can be said that communication is popular in language teaching instead of this concept when it is analyzed modern language teaching methods. Teaching listening skill is one of the most important skills of this communication network, too. When the literature is analyzed, it is seen that listening separates into various kinds according to aim, preparation, context and the activities in this process, selective listening, empathetic listening, and critical thinking are some kinds of these listening kinds. Also, one of the listening types in literature is listening by taking notes students' needs to determine her or his aim at listening in listening by taking notes. In this respect, listening by taking notes is a type of listening that combines to attention, listening, writing and starts pre-listening and interacts while listening. Also, there is a close relationship between listening by taking notes and the writing skill. It is benefitted from listening by taking notes in also teaching Turkish language as a foreign language. Being used the type of listening can be useful in being developed bath listening and writing skills.

The aim of this study determines whether there is a significant effect of the listening by taking notes that is applied at level of A2 and B1 on the writing skill in teaching Turkish language as a foreign language or not. The study is a classical experimental mechanism. It is an experimental study with pre-test, last test and control group. In 2016-2017 academic year, 14 students that have studied at Turkish preparation class at level of A2 in stage at pre-test and at level of B1 in stage of last test in Mersin University, Turkish Language Teaching Application and Research Center at whom also consist of control group. During experiment process, they have been done the listening activities by taking notes for 4 weeks.

In the pre-test, a study was conducted on the two groups "I write a short article that introduces you and your family". As a final test, "I have to write the continuation of the following story: The weather has gone dark, I was alone at home and I was hungry, I decided to cook, I turned to the

kitchen, there was a heavy smell in the kitchen, I opened the window to ventilate the kitchen. . " a story completion study was conducted.

A scale was developed by using literature and expert opinion to measure writing skills. When pretesting and post testing were being evaluated, averages of two different scorers were taken to ensure scorer reliability.

As a result of these applications, it was examined whether there was a significant effect of listening effectiveness on writing ability and it was analyzed by t test.

Results

It has been emerged that listening activities as a note applied at level A2 and B1 in Turkish language teaching as a foreign language have a significant effect on writing ability.

There is a difference of approximately 11 points between the pre-test and post-test average scores of the control group and this difference is statistically ($p < 0,05$ sd-12 $t - 2,874$) significant.

There is a difference of about 28 points between pre-test and post-test average scores of the experimental group and this difference is statistically ($p < 0,01$ sd-13 $t - 5,191$) significant.

According to the t-test results ($p < 0, 05$, $SD = 25$ $t = 2,682$), the difference between the test and pre-test scores of the experimental and control groups was found to be significant.

It has been emerged that there was a significant difference between students' pre-test and post-test scores after the data analysis. This supported the view that listening as a note had a positive effect on the writing ability.

Taking note of the fact that listening is aim proving especially for the writing sub-skills listed above

There are studies on how listening comprehension improves listening ability

With this work, interaction between listening and another skill – writing skill – has come to the forefront.

Another important result of studying is the relation between listening and writing based on objective bases. In this respect this work can prepare the ground for new work the following suggestions can be expressed in light of the above results.

Note-taking activities can be applied, since writing skills such as correct writing of words, paper layout, correct use of punctuation marks, written expression editing, advanced vocabulary.

Taking notes in this study, listening activities has been conducted at A2 and B1 levels at other levels, studies may be conducted to investigate the efficacy of this listening modality.

The study was applied to a limited group of researchers. Applications can be made on a larger research groups.

Conclusion and Recommendations

Some points come into prominence in this study. These points can be ordered as the following:

Both control group and experimental group of the average of the last test increase as compared with the pre testing.

But, this increase in the experimental group is more apparent than the control group. It shows that the experimental group is more successful in common standard that is mutual in bath scales such as the correct form of words, face validity, the correct use of punctuations, the fiction of written expression and advanced vocabulary.

This situation reveals that listening by taking notes, develops especially writing sub-skills that are highlighted above.

In literature, there are the studies that listening by taking notes improves the ability of listening. With this study, the interaction between listening by taking notes and another skill, writing skills, expect for listening comes into prominence.

The other important result of this study predicates the relationship between listening and writing on objective principles. In this respect, this study can form a basis to new studies. In consideration of the above results, the following recommendations can be uttered.

Listening activities by note-taking can be employed when it is of developing the writing skills such as the correct form of words, face validity, the correct use of punctuations, the fictions, the fiction of written expression and advanced vocabulary.

In this study, listening activities by taking notes are done at level of A2 and B1. The studies that research this kind of listening activities can be made at also other level.

This study was applied to a limited research group. Also, the applications can be performed on the larger research group.